

Drago Glamuzina

IZDAVAČ**buybook**

Radićeva 4, Sarajevo
Tel: + 387 33 550-495
Fax: + 387 33 550-496
redakcija@buybook.ba
www.buybook.ba

ZA IZDAVAČA

Damir Uzunović
Goran Samardžić

Drugi zakon termodinamike, Drago Glamuzina
Copyright © Drago Glamuzina, 2021.
Copyright © za bh. izdanje Buybook, 2021.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja izdavača.

UREDNIK

Goran Samardžić

TEHNIČKA UREDNICA

Ida Hamidović

LEKTURA I KOREKTURA

Buybook

LAYOUT

Boriša Gavrilović

DIZAJN NASLOVNICE

Boris Stapić

FOTOGRAFIJA AUTORA

Anto Magzan

ŠTAMPA

OFF-SET, Tuzla

Drago Glamuzina

DRUGI ZAKON TERMODINAMIKE

Sarajevo, 2021.

*Snažna odanost ponekad ide ruku pod ruku
s besramnom prevarom.*

I. B. SINGER

1.

Otključavam vrata i ulazim. Pogled lijevo pa desno. Sve poznato i blisko. Još uvijek. U hodniku se neodlučno osvrnem, a onda krenem prema dnevnom boravku. Poplun je na trosjedu. Na stoliću pepeljara puna opušaka, dvadesetak, možda i više. U kuhinji, na podu, naslagane prazne flaše vina. U vrećici za smeće još opušaka. Tu je bio tulum noćas, pomislim. Otvorim frižider i zatim ga odmah zatvorim. Gotovo je prazan. Kao i obično, nije baš marila za hranu. Ako je što i bilo, kakvi naresci – to je znala kupiti – sinoć su pojeli. Kuhinja je malo povišena, za jednu stepenicu, i s nje još jednom pogledom prijeđem cijelu dnevnu sobu. Vidim da na polici više nema naše fotografije na kojoj priljubljenih lica pokazujemo srednji prst svima kojima je smetalo to što smo zajedno. Izradila ju je i uokvirila za jedan moj rođendan. Kad sam jednom odlazio, a odlazio sam često, spremila mi ju je u torbu i na poledini okvira napisala da nikad neću ništa razumjeti. Kad sam se vratio, ponovo smo je stavili na policu. I zadnji put, kad sam

navratio po neke knjige, bila je tamo. Tko zna gdje ju je sad sakrila. Otvorim ladicu u kojoj su moji dokumenti. Nema je tamo. Možda ju je bacila.

Stojim nasred prostorije i osvrćem se oko sebe u potrazi za daljinskim. Podignem poplun i pomaknem male jastuke razbacane po trosjedu. Kad ga nađem, uključim TV i zavalim se na kauč. Vrtim kanale. Svih pedeset, pa ispočetka. Zaustavim se trenutak na leopardu koji napada krokodila, pa onda produžim, u novi krug. Napokon se smirim na nekom dokumentarcu o Drugom svjetskom ratu. Nakon desetak minuta pomislim da si skuham kavu i zapalim cigaretu, ali onda pogledam na sat i odustanem.

Umjesto toga, odem do sobe. Preko fotelje je prebačena odjeća koju je nosila zadnjih dana, a na vrhu te hrpe leže moje bokserice. Uvijek je voljela spavati u mojim gaćama. I često smo se smijali tim velikim gaćama koje su lamatale oko nje. Kad sam otišao, ostavio sam ih nekoliko u košari za prljavo rublje. Sakrila je našu fotografiju, ali još uvijek spava u mojim boksericama, pomislim i usne mi se razvuku u nešto nalik osmijehu.

Stropoštam se na krevet i zatvorim oči. Zatim se zakotrljam prema rubu, nagnem i otvorim noćni ormarić. U njemu je još uvijek tuba Durexova gela koji smo ponekad koristili za ovlaživanje. I čini se da je količina ista, da ga nitko nije dirao otkad sam otišao. Na noćnom ormariću je nekoliko knjiga. Uzmem onu na vrhu i prolistam je. Chimamanda, *Polovica žutog sunca*. Još je nije pročitala, ostalo joj je tridesetak stranica. Olanna me podsjeća na nju. Rekao sam joj to jednom, a kad se

nasmijala, dodao sam kako mislim da bi karakter kao što je Olannina sestra bolje podnio našu situaciju. Na to nije ništa rekla, tad smo već izbjegavali svaki razgovor, jer svaki je, baš svaki, vodio u svađu. Bilo je previše toga između nas i bilo nam je dobro samo dok nismo razgovarali o tome što se događa.

Tad pogledam u rupu u vratima ormara koju sam napravio gađajući je mobitelom. S kreveta, dok se oblačila. BlackBerry ima oštar, metalni rub i uletio je unutra kao sječivo. To je bilo kad smo se još jako voljeli, prije nego smo odustali od razgovora. A ona, premda opsesivno-kompulzivni tip koji svaka nepravilnost izluđuje, nikad nije ni spomenula da bi trebalo promijeniti ta vrata. Valjda je mislila da bih to trebao popraviti i bez njene sugestije. Tako da nas je ta rupa sve vrijeme pratila. I još je tu. Ustanem, odem do ormara i zavučem prst unutra. Poigram se s mišlju da pozovem majstora i promijenimo tu ivericu, zamislim na trenutak njeno iznenađeno lice, ali cijelo vrijeme znam da je to samo pomisao, da to neću napraviti. U ormaru, na vrhu hrpice rublja, pronađem još jedne muške bokserice. Ali nisu moje. Oslikane su crvenim đavolčićima koji se ševe u svim pozama. Možda su joj prijatelji to kupili za rođendan, kao što su joj jednom kupili golemi crni vibrator. To bi bio zgodan dar, jedan od onih zbog kojeg se svi smiju kad se otvori. Ali ne izgledaju nove. Očito su nošene. Očito je i u njima spavala. U jednom trenutku pomislim da ih ponesem sa sobom i bacim u smeće. Ali ne učinim ni to.

Kopam po ormaru i tražim nekoliko svojih ljetnih majica, kupaće, ljetne košulje. To je sve što je ostalo. I

odijelo. Njega tako rijetko nosim da pomislim kako bih ga možda i ovaj put mogao ostaviti da visi u njenom ormaru. – Tu mu je dobro – promrmljam, i onda se upitam koji mi je kurac. I oni papiri u dnevnom boravku, sjetim se, i njih moram uzeti. Izvadim tad iz džepa crnu najlonsku vreću za smeće i potrparam u nju i majice i odijelo. Pogledam zatim i njenu odjeću, haljine koje vise na vješalicama, prepoznam onu u kojoj je išla na neko vjenčanje a ja sam je fotkao dok se spremala. Napravio sam desetke fotki koje su sada skrivene po raznim zakutcima mog kompjutera. I druge prepoznam, naravno, ali onda otresem glavom i brzo zalupim vratima. Ne treba mi sad to. Došao sam po drugom poslu.

Ponovno sam u dnevnom boravku, rujem po “mojoj” ladici i izdvajam fascikle u kojima su moji dokumenti i razni papiri. Pogledam povremeno što sam to po njima pisao pa ih zgužvam i bacim u smeće, samo nekoliko ih uložim u prazni fascikl. Kad to dovršim, ustanem i krenem prema izlazu.

Na vratima, kad sam se već uhvatio za kvaku, zastanem, malo tako stojim, ne mogu reći da mi u tom trenutku bilo što prolazi kroz glavu, ali onda se okrenem i pođem niz hodnik do kupaonice. Unutra stanem ispred velikog ogledala koje prekriva cijeli zid. Zatim se polako skinem, sjednem u praznu, hladnu kadu i pustim vodu. Dok se kada puni, buljim u zrcalo. Do kraja poraženi, to pomislim, a onda se zavalim u vrelu vodu. Koja se polako uspinje prema mom vratu.

Boli koliko je vruća, ali paše mi i ta vrućina i ta bol. U jednom trenutku ne mogu više izdržati pa pustim

malo hladne. Zatim se ispružim, naslonim glavu na toplu plastiku i zatvorim oči. Nakon nekoliko minuta gotovo zaspim, pa se prenem i malo izvučem iz vode. Pogledom kružim po kupaonici. Na jednoj kukici zalijepljenoj na vratima obješena je drvena ogrlica koju smo kupili u Istanbulu, ali tu su i stvari koje su joj drugi poklonili: ona skuplja uspomene, misli da joj je život bogatiji što ima više uspomena. Neki od tih spomen-predmeta smješteni su, eto, i u kupaonici. Na polici je jedna kutijica s nakitom, narukvicama i naušnicama. Na njoj je pletena narukvica koju joj je darovala prijateljica koja mi je išla na živce. Tu su i žute plastične patkice, jedna velika i tri male, također dar prijatelja, i ja ih puštam u vodu. Plutaju između mojih koljena. Na radijatoru visi veliki modri ručnik koji sam kupio kad smo jednom otišli na more bez ručnika, u dućanu iznad plaže. Dugo je na njemu bilo tragova smole. Na njemu smo spavali i u nekom kampu na Cresu dok su oko šatora hodali jeleni. Čula je neke šumove pa je izišla da vidi što se događa. Malo zatim vratila se po mene. Netko hoda tu kroz guštik, rekla je i povukla me van. Krenuli smo prema tom šumu, kroz lovoriku, pomalo i preplašeni, jer blizu nas nije bilo drugih šatora, i onda smo na maloj čistini ugledali dva jelena. Mlada, s tek izraslim rogovima. Ukopali smo se na mjestu i gledali u njih. I oni u nas. Čulo se samo naše disanje i valovi koji su zapljuskivali obalu. Tad onaj veći zakorači prema njoj, i ona prema njemu, da bi zatim tako stajali, napeti i spremni da već u sljedećem trenutku pobjegnemo u ostatke naših života.

Uto se začuje zvonce i ja se prepadnem. Što da joj kažem kad me nađe u kadi? Ali onda se sjetim da ona ne bi zvonila, da bi otključala i ušla. Nakon nekog vremena ponovo zazvoni. Ovaj je uporan, pomislim nervozno, ali i dalje ležim u kadi. Na podu pokraj kade leže moje hlače. Nagnem se i izvadim iz džepa mobitel. Pola četiri. Ako ovo i nije ona, uskoro bi mogla biti. A i već me čekaju kod Ferića.

Ustajem iz kade i iskoračim na pločice. Uzimam modri ručnik i brišem se. Na njemu nema tragova smole, ali ima tragova njene maskare. Kad se obrišem, pustim ručnik na pod, sagnem se i ispod lavaboa izvučem mašinicu za brijanje. Gurnem na nju plastični nastavak od tri milimetra, obrijem se, isperem kadu, krpom obrišem pod, a ručnik odnesem u ostavu i bacim ga u košaru s prljavim rubljem. Zatim se obučem, odem još jednom u sobu i stanem na digitalnu vagu. 95,7 kilograma. Poravnam krevet, podignem roletu da pustim u sobu više svjetla i brzo krenem prema vratima. Na stoliću u hodniku ostavim ključ od stana. Već ga mjesecima opipavam u džepu dok hodam po gradu. Nakon toga uzmem crnu vreću i izađem, a vrata škljocnu kad ih zatvorim.

2.

Jonathan Franzen sjedio je na terasi i gledao u vrt, u bijelu njegovanu mačku koja je oprezno koračala rubom bazena. Bazen je bio isušen i pokriven plastičnom plavom prostirkom, ali nedavno je pao snijeg koji smo, da ne smeta na terasi, lopatom ubacili u bazen, napunili ga skoro do vrha pa skakali u njega. Kako se u međuvremenu snijeg otopio, ispod plave pokrivke bilo je više od pola metra vode, a po njoj je skakutalo nekoliko ptica.

– Pogledaj, plavi drozd – rekao mi je Franzen koji je nekoliko sati prije doletio iz Albanije, gdje je promatrao ptice, pa sad o tome namjerava napisati reportažu za *National Geographic*. – Mislio sam da plavih drozdova ovdje više nema – dodao je tiho. – Da su pobjegli od rata.

– Ne znam ništa o njima – odgovorio sam još tiše jer je u međuvremenu stavio prst na usta.

Mačka se tad sasvim približila ivici bazena i očito se spremala skočiti na ptice. Ustao sam, ali me Franzen zgrabio za ruku, i još jednom pokazao da budem tih i

ne ometam prizor. Pokušao sam mu prstima objasniti da je ispod pokrivke voda i da će se mačka utopiti ako skoči. Nije me gledao. Potpuno se usredotočio na mačku i ptice. Mačka se lagano premještala po rubu kako bi bila što bliže plijenu na koji se spremala baciti.

– Jonathan, u bazenu je voda – rekao sam ipak, a on me iznenađeno pogledao. – Ispod pokrivke, nije potpuno prazan.

Franzen je tad skočio i počeo piskutavo vikati: – Šic! Šic! Pritom je nekoliko puta snažno lupnuo dlanom o dlan. Mačka se okrenula prema nama i pažljivo nas odmjerila. Zatim je ponovo pogledala ptice, a onda sam je ja pogodio komadom kruha koji sam u ruci zgnječio u lijepu grudu. Kad je otišla, odahnuli smo i opet se zavalili u naslonjače.

– Nije te bilo briga što će mačka pojesti ptice, ali uspaničio si se kad si shvatio da će se utopiti. Mislio sam da si ti na strani ptica – rekao sam, nakon kratke šutnje.

– Mačke jedu ptice, to je prirodni red stvari i ne trebamo se miješati ako prirodna ravnoteža nije poremećena. Ali nije u redu da se mačka utopi u bazenu. I to zato što smo ga prekrili i sakrili vodu.

– Lovac se mora prilagoditi uvjetima lova. I u prirodi može upasti u neku rupu. Mora riskirati da bi se prehranila. Bilo bi sasvim u redu da se utopila ako je u redu da pojede pticu – odgovorio sam.

– Ali ta mačka nije zapravo lovac, vidiš kako je debela i uređena. Promatrao sam kako izgleda kućni ljubimac kojeg su nadvladali nagoni, kako se šulja oko plijena, ali bio sam uvjeren da ne bi uhvatila pticu. Otprhnula bi. Ne znaš ti plave drozdove.

Uto nam se na terasi pridruži djevojka koja je sudjevala na Ferićevoj radionici kreativnog pisanja i bila nagrađena kao autorica najbolje priče. Izdavač koji je organizirao Franzenov dolazak i bio pokrovitelj radionice, omogućio joj je druženje s piscem na Ferijevoj terasi. Za njom je došlo nekoliko novinara i fotografa koji su trebali snimiti susret velikog pisca i pisca u nastajanju, a nakon što su oni otišli, ostali smo sjediti na terasi. Da razbijem neugodnu tišinu, opisao sam prizor kojem smo maloprije prisustvovali, a onda je djevojka ispričala kako je nedavno šetala oko zaleđena Bundeke i promatrala labudove kako se bore s ledom. I kako ju je užasno uznemirila ta slika, labudovi u ledom okovanom jezeru. Taj led koji napreduje prema labudovima.

– Bilo je tako klaustrofobično da sam poželjela prići i išamarati ih – rekla je. – Te labudove.

Mi smo šutjeli, a ona je nastavila.

– To je bilo onaj dan kad je Angelina sletjela u Sarajevo. I to me također uznemirilo. Možda i više nego labudovi. Inače je baš ne volim, ali taj njen dolazak ova-mo, sve što radi, ta djeca koju je spasila, sve što su novine pisale tih dana, sve me to užasno uznemirilo. Skoro sam zaplakala, a onda sam se naljutila na sebe zbog toga.

Franzen je rekao da je Angelina okej, ali da e-knjiga nije. I da se nada da nikad neće zaživjeti. Ferić se tad nakratko pojavio iz kuhinje i uzviknuo: – Smrt e-knjizi!

Svi smo podigli čaše, nazdravljajući jednoj smrti, a onda smo opet utonuli u šutnju. I Feri se ponovno povukao u kuhinju.

– Samo vi pričajte, idem ja završiti večeru – rekao je.

Tad sam se i ja prisjetio jedne uznemirujuće scene na zaleđenom jezeru o kojoj sam svojevremeno napisao pjesmu, pa sam je prepričao. Nije se dogodila na Bundeku nego na Jarunu. Pas je trčao po ledu u velikim skokovima, uživao, klizao se, tjerao ptice, a onda je led odjednom puknuo i pas se našao u vodi. Pokušao se izvući, ali čim bi prednje šape izbacio na led, taj bi se dio otkrhnuo. Pa bi ponovo pokušao i ponovo propao. Na obali se okupilo puno ljudi, ali nitko mu nije mogao pomoći. Svi su se bojali zagaziti na led. Samo su stajali i gledali hoće li se izvući, i bodrili ga, vikali: – Hajde, iskoči, ti to možeš. Hajde, još malo.

Bio sam tamo s djecom i nisam želio da gledaju kako se taj pas bori za život pa sam ih odvuкао od tog prizora do kafića i vruće čokolade. Tamo smo pričali o raznim stvarima, o autu koji je upravo kupovao moj brat, pravili se da nismo vidjeli to što smo vidjeli, a onda sam na kraju, kad smo se spremali otići, ipak upitao ženu: – Što misliš, je li se izvukao?

– I? – upitao je Franzen.

– Što?

– Je li se izvukao?

– Nikad nismo doznali. Ali pjesma je bila dobra. Ako je i umro, njegova smrt nije bila uzaludna.

Franzen me oštro pogledao, ali odlučio je odšutjeti svoj odgovor, a meni je bilo glupo objašnjavati da nisam sasvim ozbiljan. Zatim je došla urednica s kojom se dopisuje već deset godina i odvela ga u noć. Prije nego što je probao Ferijevog morskog psa. A prikačila im se i mlada autorica.